

— Le Čukčuskeri bari bibacht

— Čukčovo velké neštěstí

| Gejza Demeter na křtu knížky Čalo vodi, Praha, březen 2008 |
foto: MRK, A. Juránková |

Je nám velkou radostí, že můžeme otisknout další příspěvek romské literatury z pera Gejzy Demetera, autora mimo jiné kouzelných hororů Mule maškar amende.¹ Co se týče obsahu, následující povídka nevyžaduje komentáře. Dovolíme si pouze upozornit na zajímavost týkající se překladu, resp. české verze povídky. Při srovnání české a romské verze si čtenář nemůže nevšimnout, že v romštině i češtině jsou rozvinuty jiné detaily, např. české trojslovné spojení „byl velice pohostinný“ je v romštině košatěji rozvinuto pomocí dvacíti slov: „sakones bo delas te chan, kaj bo

leske korkoreske te na ačholas“. *Naopak souvěťi* „Když přišly ze školy domů, musely udělat všechny domácí práce, které jim přikázal, a teprve potom si mohly napsat úkoly nebo si jít hrát s ostatními dětmi,“ *je v romštině zcela stručně vyjádřeno takto:* „Sar avenas andal e škola, mušinenas khere te keren sa, so kampelas.“ *Takto se více či méně liší každá druhá věta. Rozdíl v české a romské verzi je nesmírně zajímavý. Chápeme jej tak, že autor pečlivě volil výrazové prostředky v obou jazycích tím způsobem, aby v každém jazyce využil jeho specifika a bohatosti, ale také se zdá, že vycházel z určité představy, která informace (realie) je zajímavější pro romského respektive českého čtenáře. A rozhodně tím dokazuje, jak znamenitým vypravěčem v obou jazycích je (což, každý, kdo Gejzu zná, může dosvědčit).*

Stejně jako nezasahujeme do textů kvůli sjednocení obou verzí, neupravujeme ani romštinu – ponecháváme autorův „východňárský subdialekt“ tak, jak jej zapsal (dokonce i v tom případě, kdy se přiklání k u nás frekventovanějším tvarům – namísto svého šou píše na některých místech šov, namísto ou – jov).

LV

1 Demeter Gejza: *O mule maškar amende*, Sdružení romských autorů Romaňi čhib, Praha 1992. Viz též stručný medailon autora a přetisk jedné z povídek z tohoto výboru – Duj jepaša (Dva poloduši) v RDŽ 1–2/2001.

Le Čukčuskeri bari bibacht

O Čukčus avila andro amaro forocis andro 1979 berš. La romňaha the le čhavenca gejl̥a te bešen ke peskeri famelija a chudňa buti andre tovarňa. Doklaj bešelas paš e famelija, sas sakoneha baro kamaratos, ňikasko nič na zavidzinelas a sakones bo delas te chan, kaj bo leske korkoreske te na ačholas. O čhave phirenas na ča andre škola, aľe the andre družina. Sa pes zmeňinda, sar chudňa peskero bitos. Pre jekhvar ačhiľa chulaj le khereske a sako mušinelas te keren oda, so ov phenelas. O čhave dureder phirenas andre škola, aľe e družina lenge na džalas aňi suneste. Sar avenas andal e škola, mušinelas khere te keren sa, so kampelas. La romňa thoďa andre buti a korkoro, kaj len te jel buter love, chudňa te keren brigadi. Chudňa te chulajinen. Akana sa, so sas andre leste lačho, les omukľa. Ačhiľa lestar zavisľivo, pažerno the baro barikano Rom. Aňi na vaš jekh berš zarjadziňďa o bitos avka, že o Roma ča poravenes o jakha, sar lenge sa sikhavkerelas.

Jekhvar, berš angl'oda, sar o Čukčus muľa, phagľom o pindro, ta somas khere. E romňi la čhaha gejl̥e pro romano festivalos varekaj až dži ko Nachodos a može vaš oda, že o festivalos the o autobusis sas hjaba, gejl̥a le čhavenca the e Buda, le Čukčuskeri romňi. Pal o festivalos majinde te aven až šov abo eľta orendar raťi. Me ačhiľom khere korkoro a može vaš oda, že našťi nič kerás, avľa mange pre god'i, že o Čukčus hino khere tiž korkoro. Ta šaj bo džavas ke leste te pobešen a te dodžanen pes, so hin čačipen pre oda, so pal leste o Roma vakeren. Šundom, že hino ajso skupo, že na del le čhaven aňi te chan. Aľe sar te keren, kaj pre ma te na rušľe? Šoha mek ke leste na somas a ov džanel, že me ke ňikaste na phirav. No, probaľina-va les te bičhaven lovinake a paľik dikhava, so jela dureder. Bešelas ča jekh patros tel mande a te cholasaľola, ta avava pale khere. Skidňom man, gejl̥om tele le vitahoha a zabrenkiňďom pro brenkos.

Phuterďa o udar a sar man dikhľa, chudňa pes te čudaľinen: „Devla, baro čudos, tu aves ke mande? Čačes sal tu?“

„Čačes som me a avav tut te mangel, či bo mange na džahas te cinen lovina. Me kala sadraha,“ sikhadňom pro pindro, „darav, že bo na dodžavas.“

„Džanes, že džava, aľe so terďos maškar o udar, av dureder a beš andro kreslos. Devla, me oleske furt na paťav, tu a bešes ke ma andro kher. Tu, kaj ke ňikaste na phires, avľal ke ma.“

„Imar dost, som adaj, ta so mek buter? Le o love,“ – dav les tranda koruni – „a džimar.“

„O love garuv, e lovina ciná me, sal miro hojscos.“

„Ta mišto, aľe me aná kolbasa, andom la až dži andal e Francija.“

„Ča an, ke lovina jela lačhi.“ Iľa e kuči the gejl̥a. Me gejl̥om tiž.

Čukčovo velké neštěstí

Čukča přijel do našeho městečka v roce 1979. Se svou manželkou a třemi dětmi se ubytoval u svých příbuzných a začal pracovat v místní továrně. Pokud bydlel u příbuzných, byl skromný, kamarádský a velice pohostinný. Děti chodily nejen do školy, ale i do družiny. Všechno se však změnilo, když Čukča dostal svůj vlastní byt. Najednou se stal pánem domu, ve kterém museli všichni dělat to, co on přikázal. Děti sice dál chodily do školy, ale o družině už se jim ani nezdálo. Když přišly ze školy domů, musely udělat všechny domácí práce, které jim přikázal, a teprve potom si mohly napsat úkoly nebo si jít hrát s ostatními dětmi. Ženu poslal do práce a on sám, aby měli víc peněz, začal chodit na brigády. Začal šetřit. Kamarádství, skromnost a pohostinnost, vlastnosti, kterými dříve oplýval, se vytratily a jejich místo zaujaly závist, chamtivost, lakota a neskonalá pýcha. Ani ne za rok měl kompletně zařízený byt. S pýchou ho ukazoval každému, kdo k němu přišel na návštěvu, a nikdy nezapomněl zdůraznit, kolik ho to či ono stálo.

Jednou, asi rok před tím, než Čukča umřel, jsem měl zlomenou nohu a byl jsem zrovna doma sám. Manželka s dcerou odjely na festival až někam do Náchoda a snad i pro to, že to bylo zdarma, odjela tam s dětmi i Čukčova žena Buda. Domů se měly vrátit až kolem šesté nebo sedmé hodiny, a já si vzpomněl na Čukču, že je také doma sám a že bych k němu mohl zajít, dovědět se pravdu o tom, co o něm tvrdí Romové – že je moc lakomý a nedává dětem ani pořádně najíst. Ale jak to udělat, aby se neurazil? Ještě nikdy jsem u něj nebyl a on sám věděl, že nikam nechodím. No zkusím to. Poprosím ho, jestli by mi neskočil pro pivo, když mám tu nohu v sádře, a pak se zařídím podle okolností. Nebydlel daleko, jenom jedno patro pode mnou, a tak jsem si říkal, že když se urazí, klidně dojdu domů. Trochu jsem se oblékl, sjel výtahem o patro níž a zazvonil u Čukčových dveří. Když otevřel, velmi se podivil, že mě vidí: „Bože, stal se zázrak! Ty jdeš ke mně? Jsi to opravdu ty?“

„Ano jsem to já. Jdu tě poprosit, jestli bys mi nezašel pro pivo, já s tou hnátou,“ – ukázal jsem na nohu – „bych tam nedošel.“

„Ježiši, promiň. Já jenom, že jsi u mě ještě nebyl. Ty, který nikdy nikam nechodíš, a přijdeš zrovna ke mně.“ Pozval mě dál a usadil pohodlně do křesla. Nevycházel z údivu. „Já tomu pořád nevěřím! Ty tu sedíš u mě!“

„Prosím tě, už toho nech, sedím sám doma, nemůžu nic dělat, a tak jsem si řekl, že bychom si mohli dát společně pivo.“

„To jsi udělal moc dobře, poseď chvíli, já pro něj hned skočím.“ Vzal čtyřlitrový džbán. „A platím já!“

„Prosím tě, počkej chvíli, jestli se neurazíš, tak já alespoň přinesu klobásu, kterou jsem přivezl z Francie.“

Khere iľom vaj kilos kolbasa, lole the řarge paprigi a jekh caklos kherutune uhorki feronkenca. E karćma na sas dur, ta avľam ko Ćukćus so duj džene maj pre jekhtar. Me beřas andro kreslos a ov sa porichtinda, thoda pro skamind, ćhida andro pohara lovina a beřla pař mande.

„Akana cha the pij a paľik tuke sikhavá o bitos, mek les na dikhľal.“

„Miřto, imar pes nařti douřarav.“

Jekhtar pal trito lovina sikhada mange o bitos. Avka sar sakoneske, ta the mange na bisterda te phenen, so keci molas. Sar mange, bare baripnaha, sikhada o poćitaćis, na avriľkerďom a phućľom lestar:

„So akana chana, te maj savore love diľal vař o poćitaćis?“

„Tu kames te džanen, so amen chaha? Te bo kada phućľas vareko aver, ta leha avrilemav o udar, aľe tuke sa sikhava.“

„Na, na muřines, daradňom, te man jekh na ćhinel pal o muj. Me ća avka gondoliľav, ře te diľal deřuduj ezera vař o poćitaćis a sar korkoro phendaľ, la romňaha chudňan ća deřuřtar, ta mange phendom, ře duj ezera ćuno pro ochto nipos.“ (Akor les sas imar řov ćhave.) „Amen sam ća trin džene a pro chaben kelteliľinas řov ezera.“

„Ća tu, tu ma ruř pre mande, aľe tu chudes ajci love a sa ća prechan. Sako berř dźan pre kuć dovoľena a beřes imar deřupandź berř andre garsonka, kaj tut hin purano nabitkos.“

„Me nevo na kamav.“

„Man te ajci love sar tut, ta sikhavás le Romenge ajci kocka, ře bo ća poravenas o jakha, sar varekana o Pipin. Sihadom leske o poćitaćis a ov phućľa, soske cindom mek jekh televiziľa. A paľik man avka cholarda, ře les ćhidom avri andal o kher.“

„Ma vaker, a soske?“

„Dźanes, so mange phenda koda dilino?“

„Sar řaj dźanav, na somas adaj.“

„Phenda mange, ře te na kamav te jen zarimen andre bertena, ta kaj imar te preaćhav te ćorkeren, bo o Roma nane diline, ta řaj man uden le řingunenge.“

„Ma choćhav. Ćaćes kada phenda? A tu, so kerdal?“

„Nić, ćhidom les avri. No, aľe imar dost vakeriben, av, sa tuke sikhavá.“

Iľa man tel e khak a geľľam ko řpajzos. Andal e řeba iľa e kľeľa, phuterda a geľľa prosto ko mrazakos. Phuterda les a chudňa sa te sikhavkerel.

„No le, dikh, kadaj hin biřupandź kachňa, deř kila bućkos, saranda mikroteni – andro gonoro zamrařimen dilos. Kada sa mire svaćini, dili the većeri andre buťi. No a mek the ales-tar mange lav andal o muj a dav sako kurko jekh abo duj kachňa, kaj te jel le ćhaven buter.“

„Proč bych se měl urážet, k pivu bude dobrá,“ a odešel. Já šel zatím domů. Vzal jsem klobásu, pár kapií a flašku doma zavařených pálivých okurek. Protože restaurace, kam šel pro pivo, nebyla daleko, vrátili jsme se téměř současně. Čukča všechno připravil, dal na stůl, nalil pivo a přisedl ke stolu.

„Jez a pij. Potom ti ukážu celý byt.“

„Výborně, na to jsem moc zvědavý.“

Když jsme poseděli asi půl hodiny, ukázal mi byt, a jako každému i mně nezapomněl zdůraznit, kolik ho co stálo. Když mi s pýchou předváděl nový počítač, zeptal jsem se ho, co budou jíst, když za něj utratil skoro všechny peníze.

„Ty chceš vědět co budeme jíst? Jinému bych dal přes hubu, ale že jsi to ty, všechno ti ukážu.“

„Ale ne, nemusíš,“ mekotal jsem – dostal jsem totiž strach, že mi jednu ubalí. „To já jenom, že jsi dal dvanáct tisíc za počítač, jak si sám řekl, se ženou jste brali jen čtrnáct. Tak si myslím, že ty zbylé dva tisíce je pro osmičlennou rodinu hodně málo.“ – „v té době už měli šest 6 dětí. „My jsme jenom tři a utratíme za jídlo přes šest tisíc měsíčně.“

„No jo, ale to jsi ty. Nechci tě urazit, ale co ty máš? Bereš tolik peněz, všechno projíte, každý rok jedete na drahou dovolenou, a už patnáct let bydlíš v garsonce vybavené starým nábytkem.“

„Já nový nechci.“

„Já mít tolik peněz co ty, ukázal bych Romům takovou kostku, že by čuměli, jak bulíci. Jako nedávno Pipin, tak mě rozčílil, že jsem ho vyhodil.“

„A proč prosím tě?“

„Ukázal jsem mu počítač a on mi na to, že proč budu mít v bytě dvě televize. Dodal, že pokud nechci být zavřenej, ať toho nechám aspoň na nějaký čas. Lidi prý nejsou hloupí a můžou mě udat.“

„To ti fakt řekl? A co ty na to?“

„Nic! Vyhodil jsem ho. Ale abysme to nezamluvili, pojď a podívej se na všechno sám.“

Vstal ze židle, vzal mě pod paží a odvedl mě ke špajzu. Vyndal klíč,odemknul a šel rovnou k mrazáku. Otevřel ho a začal ukazovat, co tam má.

„Tak se dívej ! Tady mám pětadvacet slepic, deset kilo bůčku a čtyřicet mikroténů s obědem. To všechno jsou moje svačiny, obědy a večere v práci. A tady,“ otevřel ledničku, „tady je to ostatní.“

Bylo tam deset kilo kyselého zelí, dvacet kusů sádla ve čtvrt kilovém balení, dvanáct lahví oleje a dvě kila mletého masa, údajně na neděli. Na poličkách ve špajzu stálo všelijaké ko-

„No a kadaj,“ phuterďa e lednička, „hin deš kila šutľi armin pro haluški, biš kotora ži-ros, deš cakli olejis, ciral, pašťiki a mek vareso churdipen the duj kila erňimen mas pro kurko.“

Andro špajzos mek sas purum, sir, marchva, petruška, všelijaka zumina, pandž kila cuk-ros, biš kila aro the pandž gone bandurki.

„No, so akana pheneha? Hin amen so te chan abo na? A mek mange ačhile pandž šel koruni mire a o čhave man tiž dine pro chaben ezeros the jepaš, kaj te jel pro mas, pro maro a mek pre vareso, so kampil andro kher.“

„Save čhave?“

„Mire. E Pušum, o Lelus the o Kandro.“

„On imar phiren andre buti? Keci lenge?“

„La Pušumake le Leluha imar dešuochto a le Kandreske sas načirla dešušov. So trin dže-ne keren andre tovarňa.“

„Devla, sar sa denašel, načirla sas mek cikne čhavore a akana imar tuke zaroden lovore. Sal the barikano, čačes vakerav?“

„Akana imar dikhlal sa, so kamehas,“ na kamelas buter te vakeren, „ta džas peske pale te bešen.“

Gejľam pale andro obivakos, pijľam po jekh poharis lovina a imar amen na sas.

„Čukču, dža pale, cin lovina, bo imar nane. Aľe akana poťinav me.“

„Džava, aľe na avaha mate?“

„So daras, šak andre buti na džas, aňi tu aňi me.“

„Čačes vakeres, tu sal godaver manuš, na sar akala diline Roma. Ciná the thard'i?“

„Džanes, že me thard'i na pijav, a so džanav, ta tu tiž na, ta kaske la cineha?“

Na phendá nič, ila e kuči the gejľa andre karčma.

Sar pre leste užaravas, ta gondoľinás, či lestar te phučen, soske zarinel o špajzos. Hino imar jekhnaj matoro, ta šaj bo phenelas sa, pre soste phučava. Avila la lovinaha, bešľam pal o skamind the chudňam te pijen.

„Čukču, soske zarines o špajzos? Sar dikhlom, tak koda savoro chaben bo amen na cha-has aňi vaš jekh berš.“

„Na že bo čorenas, aľe te bo nazarinás, ta bo sa chanas vaš duj trin d'ives a jekh sigeder o mas. Avka te hino zarimen, ačhol sa pro than. Sako tosara dav la Pušumake – bo kerel o di-los – sa, so kampil, a phenav lake, so te taven. Sombatone the kurke tavel e Buda. The lake dav sa, so kampil. Adaďives imar taďa duje kachňen cele bardurkenca a andre zumin čida re-zanki. Raťi tavela pišot bandurkenca the arminaha. Avka jepaš pre jepaš.“

„Ta akor so kola Roma vakeren, že na des le čhaven te chan? Sar šunav the dikhav, ta tire čhave naši bokhaľon.“

ření, pět kilo cukru, dvě kila soli, pět kilo cibule, česnek a další zelenina, dvacet kilo mouky a na zemi stálo pět pytlů brambor.

„Tak co tomu říkáš? Máme dost jídla na celý měsíc nebo ne? A to mi z mých peněz zbylo ještě pět set korun a děti mi taky přidaly, asi patnáct set, na maso, na chleba, na ovoce nebo na něco jiného, co je v domácnosti potřeba. Myslíš, že to stačí?“

„To čumím, člověče. Tolik jídla my bychom nesnědli ani za rok.“

„Už jsi viděl, co si chtěl, tak si teď zase sedneme do obýváku a budeme dál jíst a pít.“

Když jsme vypili první džbán, šel pro druhý, ale tentokrát se nebránil, abych ho zaplatil já.

„Půjdu, ale neopijem se?“

„Co se bojíš? Vždyť ani ty ani já nejdeme do práce.“

„Máš pravdu, ty si přece jen chytřej a ne jako ostatní hlupáci. Koupil bych kořalku, co říkáš?“

„Já to nepiju, a co vím, tak ty taky ne, tak komu ji budeš kupovat?“

Vzal džbán a odešel. Čekal jsem, až se vrátí, a rozmýšlel jsem se, zda se ho zeptám, proč zavírá špajz. Je už trochu opilý a třeba mi řekne všechno, na co se ho zeptám. Přišel s pivem, sedli jsme si ke stolu a začali znova pít.

„Čukču, proč ty vlastně zavíráš špajz? Bojíš se, že tě někdo vykrade? Jak jsem viděl, máš tu jídla, že nám by to doma vystačilo nejmíň na rok.“

„Ne proto, že by mě vykradli, ale ty moji čerti mají stále hlad. Kdybych ten špajz nezamkl, vyjedli by mě za dva, za tři dni, a nejdřív by snědli maso. Takhle zůstane všechno na svém místě. Pušumě dám každé ráno, co je potřeba, a ona uvaří – chodí do práce jen dopoledne. V sobotu a v neděli vaří Buda, a všechno nutné jí taky dám. Dnes, například, jsem jí dal dvě slepice, které uvařila s celým bramborama, a v polévce uvařila nudle. Na večeri udělá pi-rohy s bramborama a kyselím zelím, tak půl na půl.“

„Tak proč potom slyším, jak Romové říkají, že nedáš svým dětem ani pořádně najíst?“

„Já na Romy kašlu, ať si říkají, co chtějí. Řeknu ti jen jedno: ne já, ale oni si chodí ke mě půjčovat a věř mi, že nejen peníze, ale i jídlo.“

Potom jsme pili, jedli a povídali o všem možném i o jeho tátovi, po kterém dostal své druhé jméno. Pocházel z kmene Čukčů až z východní Sibíře. Byl to pastevec sobů a na Slovensko se dostal s rudou armádou ve druhé světové válce. U Svidníku byl těžce raněn, Romové ho našli v lese a zachránili mu život. To on naučil Čukča houževnatosti, šetrnosti a pracovitosti. Dnes dělá jen přesně to, čemu ho po léta učil jeho otec. Že se to Romům nelíbí? Jejich věc. On musí jíst maso denně, aby měl sílu pracovat. Dětem prý stačí maso jednou týdně k obědu. Přes týden jim stačí polévka, ve které se maso vařilo. Když už měl hodně vypito, neodolal

„Me pro Roma čhandav, mi vakeren, so kamen. Me tuke phenava ča jekh: na me ke lende, aŕe on ke mande phiren, te mangel kejčen a paŕa mange abo na, na ča love aŕe the chaben.“

Pijahas the vakerahas pal savoreste. The pal leskero dad, pal savo chudňa aver nav. Ov sas andal bari fajta, kaj la vičinenas Čukču. Bešenas andro jurti až andre vichodno Siberija a pasinenas odoj le soben. Pre Slovensko aviŕa andro mariben le Rusenca a andro veša paš o Svidnikos sas phares rañimen. O Roma les andro veš arakhle a avrisastarde. Oda ov sikhada le Čukčus te keren buŕi the te chulajinen. Adadives kerel ča oda, so les sikhada. A že pes kada le Romenge na ľubinel? Oda lengeri veka. Ov mušinel te chan sako dives mas, kaj les te jel zor te keren buŕi. Le čhavage dost, te chana mas jekhvar kurkeste. Pres kurko šaj chan e zumin, andre savi tadolas o mas. Imar pijŕa vaj šov abo eŕta lovini, ta sas dost mato. Prejekhvar ušŕiŕa, geŕŕa ko šifoneris, vareso rodelas a palik mange sikhada e šporkňižka.

„Dikh, keci man love,“ sas les odoj šovar deš the ochto ezera, „mek ŕikasko na phenđom, až akana tuke. Pre karačoňa cinav nevo motoris.“ Te bo džanľahas, savi bibacht leske koda motoris anela, šoha bo les na cindahas.

Takoj andro januaris leske denašle e Pušum le Leľuha the le Kandreha andre Belgija. E Buda pal lende rovelas a mangelas le Devles, kaj lenge te del feder dživipen, sar len sas paš o Čukčus, aŕe ov len ča koškerelas a macharinelas la daha. Andro februaris les the la Buda čhide avri andal e buŕi a takoj duj kurke pal oda kerďa le motoriha bari buračka. O motoris dočista rozmarda a e čori Buda takoj pro than muľa. Mek pes o Rom na zbatorinda a imar leske muľa e jekhcikneder čhajori, e Churďori. Takoj andro junos muľa o čhas, o Pervalo, a andro novembros e čhaj, e Kašuki. Ov korkoro muľa andro decembros, pre holo karačoňa. Savore Roma a na ča o Roma, pes čudaľinenas, sar šaj o Del kada domukľa. Le Romenge na sas phares, že muľa ov, bo sas igen hamižno the pažerno, aŕe o čhavore the e Buda sas igen lače manuša, ta soske the len o Del zmarňinda? Pojekh vakerelas, že oda sas le Čukčuskero the leskera famelijakero osudos, no aver phenelas, že e Buda iľa le čhavoren ke peste andro ŕebocis a les bičhada andro peklos, kaj oda te solgaľinel le bengenge bokhate, avka sar oj the lakere čhave solgaľinenas leske.

a prozradil mi veliké tajemství. O vánocích chce koupit nové auto. Vstal, šel do skříně, něco tam přehraboval a potom mi ukázal vkladní knížku.

„Na, podívej se, kolik tam je peněz! Myslíš si, že to bude na auto stačit?“

Na vkladní knížce bylo uloženo šedesát osm tisíc, což mu tenkrát bohatě stačilo na novou škodovku. Kdyby chudák jen tušil, jaké neštěstí mu to auto přinese do rodiny, nikdy by ho nekoupil. V devadesátém roce přišel i s manželkou o zaměstnání, a to byl začátek konce celé Čukčovy rodiny. Hned v lednu mu odešli dcera Pušum a synové Leľu s Kandrem do Belgie. Buda plakala, ale prosila Pánaboha, aby jim pomohl k lepšímu živobytí, než měli u svého táty. On jim jenom nadával a zapřísahal se, že už je nechce v životě vidět. V únoru měl těžkou autonehodu, při které na místě zahynula Buda. Ještě se nestačil vzpamatovat a už mu zemřela jeho nejmladší dcera Churďori. V červnu zemřel syn Pervalo a v listopadu i druhá dcera Kašuki. On sám zemřel v prosinci téhož roku, přímo na štědrý večer. Romové, a nejen oni, se divili, jak něco podobného mohl Pánbůh dopustit. Čukča nelitovali. Byl to lakomec a zlý člověk, ale jeho žena a děti byly velice milí a dobří lidé, tak proč museli pykat všichni? Někdo říkal, že to byl jejich osud, jiní zase tvrdili, že si Buda vzala své děti do nebe a jeho poslala do pekla, aby tam o hladu sloužil čertům tak, jak mu ona a její děti sloužily celý život.

překlad autor

Romano džaniben – jevend 2007
Časopis romistických studií

Tento časopis vychází díky finanční podpoře Ministerstva kultury České republiky.

Toto číslo je výstupem z výzkumného záměru č. MSM 0021620825
na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze

Toto číslo časopisu vyšlo za finanční podpory České rady pro oběti nacismu

Projekt je financován za finanční podpory Nadace Arbor Vitae

Projekt byl podpořen z prostředků Nadačního fondu obětem holocaustu.

Vydává Romano džaniben
Ondříčkova 33, 130 00 Praha 3
tel.: 222 715 947, e-mail: dzaniben@email.cz, www.dzaniben.cz
bankovní spojení: 161582339/0300

Šéfredaktor: Peter Wagner
Výkonné redaktorky: Lada Viková, Helena Sadílková a Adéla Gálová
Technická redaktorka: Eva Zdařilová
Recenzovali: doc. PhDr. Jiří Nekvapil, CSc.
a Ass. Prof. Mag. Dr. Dieter Halwachs
Sazba: Petr Teichman
Tisk: PBtisk, Příbram

Produkcí zajišťuje nakladatelství G plus G, s.r.o.,
Plavecká 14, 128 00 Praha 2
tel: 222 588 001, e-mail: gplusg@gplusg.cz, www.gplusg.cz

Náklad: 600 ks
Doporučená cena: 160 Kč
Roční předplatné: 320 Kč (včetně poštovného a balného)

ISSN 1210-8545

Evidenční číslo podle tiskového zákona: MK ČR E 6882

Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Obsah zveřejněných polemických článků
nemusí být totožný se stanoviskem redakce. Podávání novinových zásilek povoleno
Ředitelstvím pošt Praha č.j. NP 1360/1994 ze dne 24.6.1994.